

۲۵۱۲۰۰
۱۹، ۱۸، ۱۷

بسم الله الرحمن الرحيم

تبلیغ در بند اسیران

www.ketaboo.ir

روایت نقش سازمان عقیدتی سیاسی ارتش
از ۲۳ سال اسیرداری در ایران

علی محمد گودرزی

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست نویسی

یادداشت

عنوان دیگر

موضوع

موضوع

: گودرزی، علی محمد، ۱۳۳۸ -

: تبلیغ در بند اسیران؛ روایت نقش سازمان عقیدتی سیاسی ارتش از ۲۳ سال اسیرداری در ایران / علی محمد گودرزی؛

ویراستار: سیدمحمد تقیبی.

: تهران: سازمان عقیدتی سیاسی آجا، انتشارات، ۱۴۰۳.

: ۳۵۲ص: مصور، جدول، نمونه.

: ۲۵۰۰۰۰ ریال: ۹۶-۶-۷۶۵۱-۶۲۲-۹۷۸

: فیا

: کتابنامه: [۳۴۹] - ۳۵۲: همچنین به صورت زیرنویس.

: روایت نقش سازمان عقیدتی سیاسی ارتش از ۲۳ سال اسیرداری در ایران.

: ستاد کل نیروهای مسلح: دفتر حفاظت، کمیسیون اداره اسرای جنگی

: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷ - اسیران عراقی

: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷ - اسیران - زندگی فرهنگی

: Iran-Iraq War, 1980-1988 - Prisoners and prisons, Iraqi

: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷ - اسیران - زندگی فرهنگی

: Iran-Iraq War, 1980-1988 - Prisoners and prisons, Intellectual life

: اسیران جنگی - عراق

: Prisoners of war - Iraq

: اسیران جنگی - عراق - خاطرات

: Prisoners of war - Iraq - Diaries

: اسیران جنگی - ایران

: Prisoners of war - Iran

: اسیران جنگی - ایران - خاطرات

: Prisoners of war - Iran - Diaries

: سازمان عقیدتی سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران، انتشارات

: DSR ۱۶۲۱/۵

: ۹۵۵۱۰۸۴۳-۴۴

: ۹۷۴۸۵۶۱

: فیا

شناسه افزوده

رده بندی کنگره

رده بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

اطلاعات رکورد کتابشناسی

تبلیغ در بند اسیران (روایت نقش سازمان عقیدتی سیاسی ارتش از ۲۳ سال اسیرداری در ایران)

- مؤلف: علی محمد گودرزی
- ویراستار: سیدمحمد تقیبی
- طراحی جلد و صفحه‌آرایی: حمید وطن‌خواه
- ناظر چاپ: محمدناصر بیاتی
- نوبت و سال چاپ: اول/ ۱۴۰۳
- شمارگان: ۵۰۰ نسخه
- بها: ۲۵۰/۰۰۰ تومان
- شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۶۵۱-۹۶-۶
- ناشر: انتشارات سازمان عقیدتی سیاسی آجا
- لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه ارتش جمهوری اسلامی ایران

نشانی: تهران - صندوق پستی ۳۳۷۶ - ۱۶۷۶۵، سازمان عقیدتی سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران
معاونت فرهنگی و تبلیغات (مدیریت انتشارات) وبگاه: www.aja.ir
تلفن: ۸۱۹۵۹۳۸۱ و ۸۸۴۷۵۵۰۳ نشانی الکترونیکی: ajapub@yahoo.com
مرکز توزیع محصولات فرهنگی ارتش: ۲۲۹۳۹۱۲۴

فهرست

صفحه	عنوان
۹	پیشگفتار
۱۵	فصل اول: پدیده جنگ و پیامدهای مثبت و منفی آن
۱۷	پدیده جنگ
۱۷	جنگ خوب است یا بد؟
۱۹	برکات دفاع مقدس در کلام امام خمینی «ره»
۲۳	برکات دفاع مقدس در کلام امام خامنه‌ای «مدظله‌العالی»
۲۵	جنگ تحمیلی عراق علیه ایران کی آغاز شد؟
۳۱	فصل دوم: اسارت و اسیرداری، بخش اجتناب‌ناپذیر جنگ‌ها
۳۳	تعاریف اسیر جنگی
۳۷	سرآغاز اسیرگیری در جنگ تحمیلی
۳۷	تحلیلی آماری از اسرای عراقی در ایران
۴۱	فصل سوم: لزوم رفتار انسان‌دوستانه با اسیران جنگی
۴۳	ریشه‌های تاریخی - فرهنگی رفتار با اسیران جنگی
۴۵	حقوق بشردوستانه و اسیرداری در فرهنگ اسلامی
۴۷	الف. احکام اسرای جنگی در قرآن
۵۱	ب. حقوق اسرا در سیره پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله
۵۲	پ. حقوق اسرا در سیره امام علی علیه‌السلام

- ت. لزوم رفتار انسانی با اسیران جنگی از نظر امام خمینی «ره»..... ۵۳
- ث. لزوم رفتار اسلامی با اسیران جنگی از نظر امام خامنه‌ای «مدظله‌العالی»..... ۵۵
- رفتار با اسیر در آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران..... ۵۷
- قوانین بین‌المللی رفتار با اسیران جنگی..... ۵۹

- فصل چهارم: کمیسیون اداره اسرای عراقی در ایران**..... ۶۵
- نحوه تشکیل کمیسیون اداره اسرای عراقی..... ۶۷
- ارکان و کمیته‌های تابع کمیسیون اداره اسرای عراقی..... ۷۳
- اقدام‌های اولیه در ایجاد و رسیدگی به امور اردوگاه‌ها..... ۷۴
- انجام برخی اقدام‌ها در رابطه با اسرای عراقی..... ۷۵
- موقعیت اردوگاه‌های اسیران عراقی در ایران..... ۷۷
- نمونه‌ای از مصوبات کمیسیون اداره اسرای عراقی..... ۷۸
- نقش شهید آیت‌الله سیدمحمدباقر حکیم در کمیسیون اداره اسرای عراقی..... ۸۱
- تصاویر فصل چهارم..... ۸۳

- فصل پنجم: پای صحبت مسئولان کمیسیون اداره اسرای عراقی**..... ۸۵
- مقدمه..... ۸۷
- بستر ساز تحول اسراء عقیدتی سیاسی ارتش بود «سرتیپ عبدالله نجفی»..... ۸۸
- عقیدتی سیاسی خط‌مشی نگهداری اسرا را تعیین می‌کرد «سرهنک عسگر روح‌نواز»..... ۹۷
- تاریخ اسارت = تاریخ تولد «حجت‌الاسلام عباس حاج‌عباسی»..... ۱۰۸
- ایجاد محیطی آرام برای اسرا «سرهنک اصغر عزیزی»..... ۱۱۰
- کمیته کار و ضرورت آن «سرتیپ دوم رحیم رستمیان»..... ۱۲۲
- مکتب ما مکتب انتقام نیست «سرهنک عماد تنها»..... ۱۲۳
- کمیته فرهنگی کارهای چشمگیری انجام داد «محمدتقی آتش‌دست»..... ۱۲۵
- اهمیت مسائل مذهبی در اردوگاه «سرهنک احمدحافظ اکبریان»..... ۱۲۷
- نگهداری رتوفانه «سرتیپ دوم اسماعیل رادمش»..... ۱۳۰
- دلاوری‌های اسرا در شاخ‌شمیران «محمد الهی‌امین»..... ۱۳۲
- تحول اسرا «سروان سیدمجید پاکزاد»..... ۱۳۲

۱۳۳	
۱۳۴	 اسیر شهید «استوار یکم علی محمد اکبر خانی»
۱۳۴	 طلبه اسیر در قم «ستوان یکم محمد میهن دوست»
۱۳۴	 پرورش فکری و روحی اسرای عراقی یک استراتژی است «شهید آیت الله سید محمد باقر حکیم»
۱۳۵	 پول های تبرک شده «دریادار دوم حسن حسنی»
۱۳۶	 حالات اسلام را به آنها چنان دیدیم «سرتیپ دوم جهانگیر تمیزراد»
۱۳۷	 تشویق اسرای حافظ قرآن «سرهنک حسین اعتمادی»
۱۳۸	 اردوگاه تختی یک دانشگاه بود «سرهنک فرج الله پرنیا»
۱۳۹	 مبلغانی برای اسلام و ایران «سرهنک محمد حسن شایانفر»
۱۴۰	 مجلس اعلا کمک زیادی به ما می کرد «سرهنک محمد مهدی کتیه»
۱۴۱	 تصاویر فصل پنجم
۱۴۵	 فصل ششم: میزبان رئوف، دژ خیم مخوف
۱۴۷	 مقدمه
۱۴۸	 بخش اول: میزبان رئوف (خاطراتی درباره اسیران عراقی)
۱۴۸	 اردوگاه ها، حوزه علمیه هستند
۱۴۹	 انبار ذهن ما
۱۴۹	 قلب هایی مهربان
۱۵۰	 مسلح به عقیده اسلامی
۱۵۰	 توابعها
۱۵۱	 پیوستن به سپاه بدر
۱۵۲	 ستوان دوم دکتر ابو حسین
۱۵۳	 ستوانیار ارتش عراق ابوبتول مالکی
۱۵۳	 اسرار جنگ تحمیلی
۱۵۸	 اقتدا به اسیر عراقی (باسم المخصوصی)
۱۵۸	 حسن انتقام جویی در ایرانی ها ندیدم (جعفر الموسوی)
۱۵۹	 حفظ ده جزء قرآن کریم (کاظم القتلاوی)
۱۵۹	 حسن رفتار مسئولان اردوگاه (صبار الدراجی)
۱۶۰	 اردوگاه ها مثل حوزه علمیه (هادی الطفیلی)

- ۱۶۰ کتاب مقدس انجیل یا سبزیان (مسعود کرکیس)
- ۱۶۱ خوراک بامیه (حجت الاسلام سیدحمید موسوی)
- ۱۶۲ بوسیدن اسیر مسلول (عسگر روح نواز)
- ۱۶۳ حس پدرا نه (سرهنگ ابوالفضل نوروزی)
- ۱۶۳ خون پزشک ایرانی در رگ های اسیر عراقی
- ۱۶۳ ناگفته هایی از وضعیت اسرای عراقی به روایت مرتضی سرهنکی
- ۱۶۴ بخش دوم: دژخیم مخوف (خاطراتی درباره آزادگان ایرانی)
- ۱۶۵ دویدن در میدان مین (آزاده محمود دهقانی اهل یزد)
- ۱۶۵ ده نکته از اسارت (آزاده کریم عبدی از ایلام)
- ۱۶۶ با گنج دیوار می نوشتیم (آزاده محرم رشیدی نیا از تهران)
- ۱۶۷ نوشتن با روش های ابتکاری (سرهنگ پاسدار آزاده محمدرضا صدیقی)
- ۱۶۷ خورش با گوشت تلخ (آزاده حسینی رحیمی حاجی آبادی)
- ۱۶۷ تنبیه بی رحمانه (آزاده عباس حسین زاده خالقی)
- ۱۶۸ کچل، سرت را بگیر پایین! (آزاده حجت الاسلام علی مرادزاده آملی)
- ۱۶۹ در آرزوی دیدن ستاره (مستندساز حسین کرمی)
- ۱۶۹ بوی ساندویچ (آزاده حسن تاجیک شیر)
- ۱۶۹ یک تیغ برای این همه اسیر! (آزاده علی اکبر فندرسکی)
- ۱۷۰ دعا خواندن ممنوع! (آزاده محمدجواد اسکافی)
- ۱۷۰ وقت شناسی با آواز پرنده! (آزاده سیداحمد قشمی)
- ۱۷۱ نگه داری در طویله! (آزاده چنگیز بابایی)
- ۱۷۱ توتل مرگ! (آزاده کوروش اسکندری)
- ۱۷۱ پای مجروحم را عمل نکردند! (آزاده حسن تاجیک شیر)
- ۱۷۲ شایع ترین شکنجه ها (آزاده علی خاجی)
- ۱۷۲ هیچ نقطه ای از سرم جای سالم نداشت (حجت الاسلام سیدعلی اکبر ابوترابی)
- ۱۷۳ عدنان جلاذ (آزاده بهجت فیروز)
- ۱۷۳ فقط ذکر خدا دوای درمان بود (آزاده حسین طحان)
- ۱۷۴ با لب تشنه شهید شدند (راوی نامشخص - نویسنده عبدالمجید رحمانیان)
- ۱۷۴ عطش و شهادت (آزاده محمدحسین رافعی)
- ۱۷۴

۱۷۵.....	شهید نماز (راوی نامشخص، نویسنده عبدالمجید رحمانیان).....
۱۷۵.....	روی کمرمان راه می رفتند (محمدحسین رافعی).....
۱۷۵.....	سکویی از جنازه شهید (سرهنک سیدحسین مصطفوی).....
۱۷۶.....	یک وعده غذا در شبانه روز (سرتیپ دوم اسماعیل رادمنش).....
۱۷۷.....	اسناد فصل ششم.....
۱۷۹.....	فصل هفتم: پیروان حضرت عیسی مسیح علیه السلام در اردوگاه.....
۱۸۱.....	مقدمه.....
۱۸۲.....	خاطراتی درباره اسرای مسیحی.....
۱۹۸.....	نامه کلیسای کلدانی کاتولیک.....
۱۹۹.....	تشکر خلیفه گری کلدانی کاتولیک تهران.....
۲۰۰.....	تصاویر فصل هفتم.....
۲۰۵.....	فصل هشتم: تبادل اسرا، مشکلات و موفقیت ها.....
۲۰۷.....	مقدمه.....
۲۰۸.....	پراکندگی مراجع رسیدگی به وضعیت اسرا و مفقودان ایرانی.....
۲۰۹.....	تشکیل کمیسیون حمایت از اسرا و مفقودان.....
۲۱۰.....	تبادل اسرا، مشکلات و موفقیت ها.....
۲۲۲.....	آزادی اسیران غیرعراقی.....
۲۲۳.....	تعیین تکلیف پناهندگان عراقی.....
۲۲۷.....	پناهندگان ایرانی.....
۲۲۷.....	موضوع زندانیان نظامی عراقی در ایران.....
۲۲۸.....	مفقودان اثرهای جنگ تحمیلی از آمار تا واقعیت.....
۲۳۲.....	جداول تبادل اسرای ایرانی و عراقی.....
۲۳۷.....	تصاویر و اسناد فصل هشتم.....
۲۴۷.....	فصل نهم: نامه های استشهادی و کمک به جبهه توسط اسرای عراقی.....
۲۴۹.....	مقدمه.....

بخش اول: گزیده نامه‌های استشهادی اسرای عراقی.....	۲۵۱
بخش دوم: کمک‌های مالی اسرای عراقی در زمینه‌های مختلف.....	۲۵۷
تصاویر و اسناد فصل نهم.....	۲۶۱
فصل دهم: تبلیغ در بند اسیران.....	۲۶۹
مقدمه.....	۲۷۱
تبلیغ، تعاریف و کارکردها.....	۲۷۵
عملکرد کمیته فرهنگی.....	۲۷۷
۱. برنامه‌های آموزشی.....	۲۷۹
۲. تئاتر و نمایش.....	۲۸۱
۳. شعر و سرودخوانی.....	۲۸۲
۴. کتاب و کتابخوانی.....	۲۸۴
۵. روزنامه دیواری.....	۲۸۴
۶. خاطره‌نویسی.....	۲۸۵
۷. نقاشی، خطاطی و کارهای هنری.....	۲۸۵
۸. سفرهای زیارتی.....	۲۸۶
۹. نماز جمعه و جماعت.....	۲۸۷
۱۰. ملاقات خانواده‌های اسرای عراقی با آنها.....	۲۸۸
۱۱. سایر موارد.....	۲۸۸
عملکرد کمیته تبلیغات و روابط عمومی.....	۲۸۹
الف: اهم اقدام‌های کمیته تبلیغات و روابط عمومی.....	۲۹۰
ب: گزارش مطبوعات خارجی درباره اسرا.....	۲۹۲
پ: تهیه و درج گزارش در جراید داخلی.....	۲۹۶
ت: فیلم‌برداری از اردوگاه نگهداری اسیران عراقی.....	۳۰۳
ث: نمایشگاه دائمی اسرای جنگی.....	۳۰۵
تصاویر و اسناد فصل دهم.....	۳۰۷
منابع و مأخذ.....	۳۴۹

پیشگفتار

«إِطْعَامُ الْأَسِيرِ وَالْإِحْسَانُ إِلَيْهِ حَقٌّ وَاجِبٌ»^۱

«حضرت علی علیه السلام»

از آغاز تاریخ بشر و دست کم از روزگارانی که زندگی انسان ها در روشنای تاریخ تا امروز که بشریت در هزاره سوم قرار گرفته است، جنگ، این پدیده زشت و تباہ کننده، سایه شومش را در سرتاسر پهنه گیتی گسترده بوده است. به طوری که براساس پژوهش های به عمل آمده، طی تاریخ، بشریت فقط ۲۵۰ سال را در صلح زیسته است. جامعه انسانی همواره در این آرزو بوده که نزاع و دشمنی در بین ملت ها از بین برود و صلح، دوستی و همزیستی مسالمت آمیز جایگزین آن شود؛ اما این امر در حد یک آرزو و آرمان باقی مانده و جنگ و خشونت به عنوان یک واقعیت تاریخی همواره وجود داشته است.^۲

در صلح جویی ایرانیان همین بس که از سیصدواندی سال به این طرف تاکنون، هیچ گاه آغازگر

۱. تفصیل وسایل الشیعه، ج ۱۵، ص ۹۲، باب ۳۲ و بحار الانوار، ج ۹۷، ص ۳۳، باب ۲. (نرم افزار جامع الاحادیث)

۲. فصلنامه علمی مطالعات دفاع مقدس، دوره ۶، ش ۳، پاییز ۱۳۹۹، ص ۱۰. (مقاله: تحلیل حقوق اسیران جنگی از منظر اسلام و فقه های

مسلمان، خیرالله پروین و محمد زرشکی)

جنگی نبوده‌اند و چشم طمع به خاک کشوری نداشته‌اند. برخلاف کشورهای استعمارگری چون آمریکا که قدمتی کمتر از ۲۵۰ سال دارد، ولی منشأ بروز بیش از ۲۳۰ جنگ مستقیم و غیرمستقیم بوده است.

«چهار سال پیش بود که «جیمی کارتر» رئیس‌جمهور پیشین آمریکا در تماس تلفنی با «دونالد ترامپ» با بیان اینکه از ۲۴۲ سال تاریخ آمریکا، ۲۲۶ سال در جنگ بوده‌ایم، گفت: «آمریکا در طول ۲۴۲ سال تاریخ خود به‌جز ۱۶ سال، در بقیهٔ زمان‌ها در جنگ به‌سر برده است. آمریکا به دلیل تمایزش برای مجبور کردن دیگران به در پیش گرفتن ارزش‌های آمریکایی، جنگ‌دوست‌ترین کشور جهان است.» اکنون که چهار سال از آن اعتراف می‌گذرد، می‌توان گفت که آمریکا ۲۳۰ سال است که درگیر جنگ‌های مستقیم و نیابتی خارج از خانه بوده است.»^۱

جنگ تحمیلی عراق علیه ایران در سال ۱۳۵۹ نیز، یکی از جنگ‌های نیابتی بود که آمریکا برای سرنگونی نظام نوپای جمهوری اسلامی ایران، توسط مزدور صدام‌حسین و با کمک نزدیک به ۸۰ کشور^۲ به راه انداخت.

ملت شریف، نجیب، صلح‌جو، متمدن و یکتاپرست ایران از گذشته‌های دور، هرچند بارها و بارها مورد ستم و تاخت‌وتاز بیگانگان قرار گرفته، و حتی در برهه‌هایی مانند اشغال صدسالهٔ کشور توسط مغولان، زیر سیطره بوده، اما هیچ‌گاه از فرهنگ ایرانی و اسلامی خود عدول نکرده، بلکه به‌گواه تاریخ، اشغالگران را نیز تحت‌تأثیر فرهنگ و تمدن غنی خود قرار داده و آنان را استحاله کرده است. جنگ پدیده‌ای نامیمون و مخرب است. کشورهایی که درگیر جنگ یا تهاجم می‌شوند، تا سال‌ها پس از پایان جنگ با تبعات و آثار زیان‌بار آن دست و پنجه نرم می‌کنند. در بسیاری از

۱. تاریخ استقلال و اعلام موجودیت کشور آمریکا سال ۱۷۷۶ میلادی است.

۲. به نقل از خبرگزاری ایرنا، یکم مرداد ۱۴۰۱ (<https://www.ima.ir/news/84829994>)

۳. کشورهای حامی صدام را در منابع مختلف از ۳۰ تا ۸۰ کشور نقل کرده‌اند به‌نظر می‌رسد، آمار ۸۰ کشور که در سایت مرکز آستاند انقلاب اسلامی، با کد خبر ۹۹ در تاریخ ۳۱ شهریور ۱۳۹۴ ذکر شده، دقیق‌تر باشد.

مواقع، سایه خرابی‌ها و لطمه‌های روحی و روانی ناشی از جنگ‌ها بر کشورهای جنگ‌زده باقی می‌ماند و زندگی مردم را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

یکی از موارد اجتناب‌ناپذیر هر جنگ، به اسارت درآمدن نیروهای رزمنده از طرفین متخاصم است. همین یک مورد، آثار و مشکلات متعددی برای کشورهای درگیر جنگ به وجود می‌آورد و نیروهای اسیر شده و خانواده‌های آنان را در شرایط سخت و شکننده‌ای قرار می‌دهد. این شرایط، زمانی سخت و آزاردهنده‌تر می‌شود که کشوری با اسیران در بند خود، رفتاری انسانی و بشردوستانه نداشته باشد.

در جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، بیش از ۶۸ هزار نیروی عراقی و حدود ۴۰ هزار رزمنده ایرانی طعم تلخ اسارت را چشیدند و سال‌ها رنج حضور در اردوگاه‌ها را به جان خریدند. تاکنون قوانین و مقررات بین‌المللی متعددی درباره نحوه رسیدگی و نگهداری اسیران جنگی وضع شده که مهم‌ترین آنها کنوانسیون سوم ژنو است. آنچه به تجربه ثابت شده، به‌طور معمول کشورهای درگیر جنگ در مقام عمل، این مقررات را رعایت نمی‌کنند و یا اینکه با سلیقه خود عمل می‌کنند.

با بررسی مواد و بندهای کنوانسیون سوم ژنو معلوم می‌شود که بیشتر به نیازهای مادی اسرا توجه شده و درخصوص نیازهای معنوی، روحی و روانی آنها، اندک مقرراتی وضع شده است. جمهوری اسلامی ایران که در تمامی زمینه‌ها به لحاظ نظر و عمل درصدد است، براساس تعالیم انسان‌ساز اسلام و سیره پیامبر عظیم‌الشأن و اهل بیت مطهر ایشان علیهم‌السلام عمل کند؛ در زمینه اسیرداری نیز علاوه بر قوانین بین‌المللی، احکام و دستورهای اسلامی را نیز لحاظ کرده، به نحوی که کامل‌تر و مترقی‌تر از قوانین مزبور عمل کرده است. تأثیرگذاری الگوی اسلامی ایران در رفتار با اسیران جنگی، به‌ویژه در بُعد معنوی، روحی و روانی آنها بیشتر از سایر الگوها و قوانین موجود بوده است.

«مطالعه و بررسی خاطرات و سرگذشت به‌جا مانده از اسرای عراقی که حضرت امام «ره» آنان را مهمان قلمداد می‌کردند و اسرای ایرانی در بند رژیم بعث عراق که مقام معظم رهبری «مدظله‌العالی»

آنان را آزادگان سرافراز نام نهادند، تفاوت‌ها و واقعیت‌های مطرح در دو حوزه فکری مسئولان جمهوری اسلامی ایران و سرمداران رژیم بعث عراق را به‌وضوح نشان می‌دهد. این مهم، یکی از نقاط قوت دولت جمهوری اسلامی ایران در هشت‌سال دفاع مقدس است که تاکنون اندیشمندان و صاحب‌نظران، کمتر به مذاقه درباره آن پرداخته و ابعاد تأثیرگذار آن را مورد مطالعه قرار داده‌اند.^۱ ارتش جمهوری اسلامی ایران از سوم فروردین ۱۳۵۹ تا پانزدهم اردیبهشت ۱۳۸۲، در یک دوره زمانی بیست‌وسه‌ساله، نسبت به نگهداری اسیران یا به عبارتی، مهمانان عراقی اقدام کرده است. طی این مدت، با آنان به گونه‌ای مدارا و در حوزه رفتاری، چنان الگویی ارائه کرده‌اند که حدود پانزده درصد از مجموع اسرا، حاضر به بازگشت به کشور خود نشده‌اند. تعداد ۷۵۰۰ نفر از آنان، با آگاهی از تمامی مخاطراتی که از این بابت از سوی رژیم بعث عراق متوجه خانواده‌شان در عراق می‌شده، با صلیب‌سرخ جهانی مصاحبه کرده و درخواست کتبی مبنی بر عدم تمایل به بازگشت به عراق را به آنها ارائه داده‌اند.^۲

کتاب حاضر

بیش از ۶۸ هزار نیروی عراقی در دوران جنگ تحمیلی به اسارت رزمندگان ایران درآمدند که از آغاز جنگ تا زمان مبادله و آزادی آنها (۱۳۵۹ - ۱۳۸۲) بیست‌وسه سال - به تعبیر حضرت امام خمینی «ره» - مهمان جمهوری اسلامی ایران بودند. این مهمانان در شهرها و اردوگاه‌های مختلف در سطح کشور نگهداری می‌شدند و کمیته‌هایی تحت نظر کمیسیون اداره اسرای عراقی در ایران، امور مربوط به آنها را مدیریت می‌کردند. سازمان عقیدتی سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران که یکی از ارکان مؤثر در کمیسیون مزبور بوده، در قالب دو کمیته «فرهنگی» و «تبلیغات و روابط عمومی» و سایر موارد نقش آفرینی می‌کرده است.

۱. اسرای عراقی یا مهمان، حسن حبیبیان و شاداب عسگری، تهران: ساحادم، ۱۳۹۱، ص ۱۱.

۲. همان، ص ۱۲ و ۱۳.

وقتی در صدد برآمدیم تا به تبیین نقش سازمان عقیدتی سیاسی ارتش در دفاع مقدس بپردازیم، در بررسی هایمان به این نتیجه رسیدیم که این سازمان طی سالیان پیش گفته، در زمینه امور تبلیغی، فرهنگی، رسانه‌ای و روابط عمومی در اردوگاه‌های اسرای عراقی، خدمات ارزشمندی انجام داده که نتیجه آن، ایجاد تحول عمیق بینشی و خوش بین سازی اسیران عراقی به نظام جمهوری اسلامی ایران بوده است، به طوری که آنها در خاطرات خود بر حقانیت جمهوری اسلامی ایران اذعان داشته‌اند و حتی بسیاری داوطلبانه در صفوف رزمندگان اسلام قرار گرفته، علیه متجاوزان بعثی عراق جنگیده‌اند و تعدادی از آنها نیز به شهادت رسیده یا جانباز شده‌اند.

کتاب حاضر که «تبلیغ در بند اسیران» نامگذاری و در ده فصل تدوین شده، روایتی از خدمات ارزشمند سازمان عقیدتی سیاسی ارتش در طول ۲۳ سال اسپرداری جمهوری اسلامی ایران از زبان تنی چند از دست‌اندرکاران وقت کمیسیون اداره اسرای عراقی و بررسی اسناد به جا مانده از آن دوران است. علاوه بر آن، برای مقایسه نحوه اسپرداری جمهوری اسلامی ایران با رژیم بعث عراق، برخی خاطرات مقایسه‌ای اسیران خودی و عراقی را نیز آورده‌ایم. در پایان هر فصل نیز تصاویر و اسنادی مرتبط با موضوع همان فصل درج شده تا استنادی بر فعالیت‌های تبلیغی و فرهنگی سازمان عقیدتی سیاسی ارتش برای اسیران عراقی باشد.

بر خود فرض می‌دانم، صمیمانه از تمامی کسانی که ما را در تولید این اثر ارزشمند یاری رسانده‌اند، به ویژه کارگروه‌های دفاع مقدس ادارات عقیدتی سیاسی نزا، نپا، نجا، نهاجا، نداجا و ستاد آجا، معاونت فرهنگی و تبلیغات، مرکز اسناد و مدیریت انتشارات سازمان عقیدتی سیاسی ارتش، تشکر کنم.

همچنین از همکاران سخت کوشم در کارگروه تبیین نقش سازمان عقیدتی سیاسی ارتش در دفاع مقدس، آقایان سید محمد نقیبی، اصغر سهندی، حمید وطن خواه، سید نقی فراهانی، محمد علی مرحمتی خامنه، حسین اقبال دوست و میلاد حسینی که هریک به فراخور، در آماده سازی این اثر نقش داشته‌اند، سپاسگزارم.

از جناب سرهنگ کیانوش معمر، مسئول وقت کارگروه دفاع مقدس اداره عقیدتی سیاسی ستاد
آجا که در انجام برخی مصاحبه‌ها نقش به‌سزایی داشته، تشکر ویژه دارم.
اذعان داریم که اثر حاضر عاری از اشکال نیست، از این رو، مشفقانه از خوانندگان محترم
درخواست داریم، در صورت مشاهده هر نوع اشکال، ما را از راهنمایی‌های خویش محروم نفرمایند.

«اللهم وفقنا لما تحب و ترضی»

رئیس کارگروه تبیین نقش سازمان عقیدتی سیاسی ارتش در دفاع مقدس
سرتیپ دوم بازنشسته علی محمد گودرزی

بهار ۱۴۰۳

www.ketab.ir